

Культура і Побут

№ 18

Четвер, 14-го травня 1925 р.

№ 18

Два театри.

Театральний сезон закінчується. Постійні театральні колективи Харкова, Києва та інших губерніяльних міст або уже перерезали свою виставочну працю на літо для підготовки до наступного сезону, або пустилися на гастролі.

Минулий театральний сезон (24-25 рік) можна збалансувати зі значними досягненнями на шляху розвитку українського революційного театру.

Коли в попередні роки театр переживав де кризу, викликану й відсутністю репертуару й розгубленістю в напрямках, то минулий рік в значній мірі зліздував цю кризу. Театр зумів стати на твердий ґрунт, намагаючись шлях і до сценічного оформлення і до розв'язування репертуарного голоду.

З боку репертуару. Спостерігаємо появу нових п'єс, що зайняли поважне місце в театральному житті України. Особливо своєю значимістю виділяється провіяна революційним патосом побутова п'єса з життя й боротьби незаможників з куркулями, п'єса гартівця М. Куліша—«97».

Разом з переробкою старих п'єс, з їх омолодженням, театр зробив великий крок до зв'язки з сучасним життям. Від виявлення психологізму міщанства та буржуазії часів розкладу імперії до відображення доби Жовтневої революції. Цей напрямок найповніший відгомін серед робітництва й радянської інтелігенції, що посунула в театр. (Звісно тепершній глядач у драматичному театрі не пеліман, не пудрюючий міщанин,—це глядач, що встояв у революції, це молода творча класа, а тому давай живе життя, а не якийсь маріонеток).

Поруч з революційним репертуаром, театр має значні досягнення і що до оформлення. Колишнє куєбаринство, на що особливо хорували український театр, перейшло в котре майстерство Військиский («Вережі») і Харківський (Франківці) колективи. Перше місце під цим оглядом належить театрові «Вережі» за керівництвом Л. Курбаса.

Ми звичайно, далеко від думки, що театри цілком оновилися, що ними може нашатись радянська культура.

Театри потребують дальшого омолодження, дальшого революційного виховання, виступають

в сучасну добу і дальшого технічного удосконалення.

Але напрямок, взятий театрами Харкова і Києва правильний і в цьому його досягнення за минулий сезон. Цим шляхом пробують йти і інші міські театри (Шевченківський у Полтаві і Заньковецький у Катеринославі).

Але далеко гірше справа з театром на селі.

Там спостерігається велика тяга до театральних видовищ і разом з тим брак п'єс, халтура, все це широко розповсюджується під виглядом театру на селі.

А між тим, при налагодженні змістовного театру, він міг би стати одним з важливих чинників у вихованні селянських мас.

В чому ж ховається причина безпорадного стану сільського театру?

Брак належного репертуару, брак підготованих керівників.

Правда, по селах водиться багато, ніроку сказати, постановщиків, що анічого нерозуміються на завданнях сучасного театру. Із такого стану треба шукати виходу.

Звичайно, справа створення сільського поважного театру в наших умовах більш складна, ніж у місті. Так, так! Про постійний театр для села чи то для кількох сел зараз говорити зарано. Навіть районні міста не можуть утримати у себе постійного театру. Отже треба винайти інший спосіб. Не постійний театр по селах, а на початку, хоча б один хороший сільський мандрівний колектив з належним репертуаром і досвідченим керівництвом.

Роль його була б подвійна: виховання мас і підготовка на місцях через наочні приклади постановщиків для сільських невеличких театрів і артистів із сільської молоді.

Це посунуло б наперед справу творення сільського театру і на перших порах відіграло б поважну роль у житті сільському.

Осьовне—кошти.

Кошти треба б винайти, бо не так багато їх іпотрібує мандрівний сільський театральний колектив.

Сельбудам і Губполітосвідом і відділові місцевості цю справу треба поставити на чергу.

До організації центрального бюро статистики друку.

(При Українській Книжковій Палаті).

В сучасний мент ми безперечно стоїмо перед фактом поширення нашого книжоторгового ринку. Зараз в ньому відбуваються певні процеси, які бувають властиві продукції взагалі й книжоторгівлі зокрема на певному стадії розвитку.

А між тим нових відомостей про те, в якій мірі задовольняє сучасна книга потреби читача не маємо. Зростає потреба в поширенні знань, а також і споживання книги й районувannya попиту в сучасний мент нам зовсім не відомо: у нас цифри є, але статистичних зводок по цілій республіці та аналізу їх немає, як немає й осередку, що стежив би за станом друкарської продукції на Україні, відбивав би процеси, зв'язані з нею, а разом фіксував би досягнення в цій галузі радянського будівництва.

Українська Книжкова Палата, як установа, що несе функції державної бібліографії, здавалося б, могла взяти на себе справу переведення статистики друку. Адаже ж до цього часу палата не мала змоги взятися за цю роботу, бо цьому заважала надзвичайна обмеженість коштів, які їй відпускалися і через те невеликий штат палати до цього часу міг провадити лише експедієнтну та реєстраційну роботу, яка (по суті) являється підготовкою сирого матеріалу для дальшої справді статистичної розробки.

Правда, в сучасний мент окремі видавництва провадять статистичне вивчення цієї роботи, але ж порівняти статистичні дані цих видавництв немає ніякої можливості, бо у кожному видавництві облік ведеться за своїми планами і формами, в цілому, звичайно, не охоплюючи українського книжоторгового ринку.

В Харкові існує зараз центральне бюро РадПартВидавництва, але воно до цього часу теж не змогло взяти на себе статистичних функцій, керувати обліковою роботою всіх видавництв, об'єднувати й проробити їхні матеріали вже через те, що постійного апарату бюро не має і, крім того, що цього бюро не входять представники періодичної преси.

і статистика надзвичайно наочно й безперечно, має не лише чисто просвітне, а політичне значіння.

Ще є центри, які були зацікавлені в організації такого статистичного осередку, це Центральне Статистичне Управління та Комвнтург. Адаже ці той, ці другий органи не можуть перевести такої статистики, бо в книжковій справі існує своя надзвичайно детальна специфікація, що вимагає особливих знань та досвіду від статистика. До того ж—в інтересах вже хоча б економії, бажано об'єднання книжоторгової статистики з статистикою видавничою. А по суті видавничу статистику, як облік витворів друку, що виходять на терені УСРР, належить імені до функцій Українати. Але як вже згадувалося вище, цієї роботи Палата до цього часу не мала змоги провадити.

Отже ж, і піти нікуди немає вкрай й більшій можливості налагодити цю статистику, як тільки Українська Книжкова Палата, бо лише вона володіє основним матеріалом до статистики, найбільшим повним комплексом усіх видів УСРР.

Зараз Укрпалата через колегію Наркомосу піддалася до РНК УСРР з проектом постанови про утворення Центрального Бюро статистики друку України при книжковій палаті, як осередку централізованої в державному масштабі статистики друку.

Таке бюро буде 1) вести біжучу видавничу статистику УСРР і разом урахувати дані досягнення в цій галузі культурного будівництва, 2) вести біжучу статистичне спостереження під книжковим ринком, урахувуючи в цифровому виразі роботу по просуванню книги до масового читача, насиченість ринку, 3) об'єднати в одному місці вивчення продукції та розповсюдження витворів друку й 4) заводити облік інтересів читачів, споживання книги та районизації попиту на неї. Тут як раз ЦСУ допоможе ув'язати статистику друку з загальнодержавною статистикою. Ми будемо мати ув'язання про насиченість книжкою селян, ро-

бітників, чоловіків, жінок, шкіл і інших облікових одиниць.

До цього часу вся ця робота ніде не пророблялася, а як бачимо, вона має, безперечно, колосальне значіння для справи народної освіти взагалі, а також для регулювання видавничої та книжоторгової справи, допоможе виконати гасла останніх партз'їздів що до боротьби за здешевлення книжки.

В РСФРР при Російській книжковій палаті вже існує цілий статистичний відділ, в розпорядженні якого є широкі можливості.

У нас думка про організацію такого бюро виникла майже одночасно в відділі друку ЦКМ(б)У, ЦСУ і в Українській книжковій палаті. На нараді представників цих органів, яку було скликано з метою з'ясувати справу такої статистики, виникло за потрібне організувати Центральне Бюро статистики друку. Потреба в переведенні такої статистики вже зачеплена ріжкими авторами в нашій журнальній літературі.

Друковане слово на Радянській Україні до цього часу обліку не мало—за цим черга.

Дати можливість організуватись ще одному цдабаві нашій культурній справі—це обов'язок наших державних органів; це треба пам'ятати при остаточному розв'язанні цього питання.

АНТ. КОЗАЧЕНКО.

*) Див. ч. 1—2, з журналу «Нова книга» статті М. Голдєвича «Статистика видавч. та Печать» Кон'юнктури книжкового ринку», деякі статті в «В. Книгопомі».

Якого зараз потрібно журналу.

(В порядку обговорення).

На протязі вже більше місяця на сторінках «Культури і Побуту», обговорюється справа утворення робелькорівського журналу. Праві товариші сільськи, що обстоювали видання робелькорівського журналу, бо наша українська сільськорія дійсно вимагає такого журналу. Але, як правдиво довів т. Барвінок в своїй статті «Почекаймо з виданням робелькорівського журналу» (К. і П. ч. 16), зараз такого журналу ми видавати не в змозі. Бо справді у такого журналу буде дуже неважка аудиторія і до того ж й біда (наші ж сільськорі—люди бідні).

В одному із чисел «Культури і Побуту» сільськор т. Яременко підняв питання про видання спеціального театрального журналу для драмгуртків при сельбудах, хатах-читальнях та клубках. Т. Яременкові можна відповісти, що потреба в такому журналі дійсно відчувалася, але знов таки з виданням такого журналу треба почекати. Почекають по тим же саме причинам, що й до робелькорівського журналу. Номі ще у нас немає матеріальної бази при якій можна було б видавати гарно поставлений театральний журнал, розрахований для села. Зараз у нас немає таких матеріальних умов, при яких видання такого журналу було б доцільним.

Отже, зараз це очевидно нам не насип час, щоб видавати будь-який вузько-фаховий журнал, що обслуговував би лише сільськорів, чи драмгуртки і т. д.

Коли ми придирнемося до всіх дискусій про видання зазначених журналів, то мусимо звернути увагу на те, що їх підняли сільськорі. Першими заговорили про видання робелькорівського журналу на Україні сільськорі, а не робітники. Про театральний журнал порушило справу теж село, а не міські драмгуртки. Чому це так? А тому, що робітники і міські драмгуртки забезпечені гарними керівниками і задовольняються в-ч-повідними московськими виданнями. Це характерно, що справу про видання цих журналів порушило село. Характерно також те, що нещодавно теж саме село вимагало спеціального журналу для сепаратарів селярад. Це все вказує на те, що село вимагає нового журналу. Журналу для сільського активу. Зараз у нас є ціла низка журналів, що йдуть на село, але ні один із них не задовольняє цілком передовиків села. Ці журнали, що є зараз у нас, не придатні для читача з сільського активу, що складається з учителів, сільськорів, агрономів, демобілізованих червоноармійців, більш розвинених селян, що працюють в пивових радянських, громадських, кооперативних установах.

Одні з існуючих зараз журналів що йдуть на село, як «С. Р. Пролетар», ведуть вузько-професійну лінію, другі як київський журнал «Радянське Село», чи Одеський «Трактор» розраховані на малограмотного селянина; треті, такі, як «Всесвіт» чи «Глобус»,

Дм. Фальківський.

Чи ще співать?...

Чи вже доволі...

Ні...

Ні...

Нехай даванять пісні;
Нехай розносять їх по полю
Вітри завітчані,
ясні;

Нехай плетуть вінки з шипшини
З весняних срібно-теплих злив;
Мої пісні—

це шум турбіни,

Мої пісні—

верстатів спів...

Хоч я втомивсь!...

хоч сил немає

Співать!...

Співать!...

аж до кінця!

Бо ще цвігуть весняним масм

Твоє...

Мое...

Усі серця.

Бо ще пісні в нас силу будять:

Струмком

Стреми ж

струмок пісень

Нехай в піснях зустрінуть люда

Прийдешній день—

Номуки день...

Чи ще співать?

Чи вже доволі...

— Співать!...

Співать!

Аж до кінця-і.

Бо ще цвігуть волошки в полі,

Бо ще весна цвіте в серцях...

Київ.

Гнат Завірюха.

Прим. Редакція вважає дискусію на цю

темю закінченою.

2-а нарада краєзнавства.

27-го—30-го квітня ц. р. в Москві відбулась 2 нарада краєзнавства, скликана державним науково-дослідним Темірязівським Інститутом.

Всесоюзна конференція краєзнавства, що відбулася в грудні м. р. взагалі правильно накреслила основні риси нового краєзнавства, однак, не установила єдиного і можливо близького для трудящих мас розуміння терміну краєзнавства й не дала практичних вказівок для переведення роботи на місцях, чим і пояснюється неорганізованість, несистематичність, відсутність методів і певних підходів до краєзнавчої роботи, особливо в частині втягнення робітничо-селянських мас.

Враховуючи це становище та необхідність правильної цілевої установки в краєзнавчій роботі, було скликано, щоб розв'язати ці питання, 2 нараду краєзнавства. Нарада проробила велику роботу, розв'язавши всі кардинальні питання, серце дальшої краєзнавчої роботи.

Враховуючи, що розв'язання проблем краєзнавства є певною потребою при зміцненні в СРСР засад комуністичного будівництва, та що лише на підставі краєзнавства можлива правильна постановка організації праці й виробництва, шкільної та позашкільної освіти, охорони здоров'я та нового побуту, той, що до сього часу не було розумної установки щодо краєзнавства, яке тамачили або дуже широко, як світознавство, країпознавство, або дуже вузько, як селянство чи містознавство з примішуваним легким екологічним.

Нарада, як правильну установку висунула для краєзнавства—визначення продукційних сил, та виробничих відносин, відкриття природне поведіння гасло—виробниче краєзнавство.

Установивши точні межі поняття краєзнавства та вираховуючи необхідність в найближчий час дати відгук про головні багаторічні краєзнавства, нарада визнала, що тепер необхідно займатися глибокими детальними обслідування окремих районів, а необхідно звернути увагу на екстенсивні методи роботи, що дають змогу втягти до краєзнавства найбільше число робітників, які не мають спеціального знання та підготовки. Інтенсивне дослідження не виключається, але одходить до спеціальних наукових інститутів, що йдуть шляхом краєзнавців.

Нарада ще раз з особливою силою підкреслила необхідність практичного ухилу в краєзнавстві, що виявляється у вивченні в трудящих масах більш культурних методів господарчої роботи; так само вона визнала необхідність класового підходу до краєзнавства як і до всякої ідеологічної надбудови, враховуючи, що інтереси робітничого та селянського класу діаметрально протилежні інтересам буржуазії та поміщиків, бо останні шукають в краєзнавстві способу зірвати на верх господарчої діяльності і що краєзнавство не повинно бути під ідеологічним впливом цих верств, бо наслідком цього являється б застій в загальному розв'язанні продукційних сил.

Аналізуючи це становище краєзнавчих організацій на місцях та враховуючи відсутність виразності та витриманості їхньої організаційної структури, через що були перешкоди в роботі, віддалість краєзнавчого руху

Листи з Ленінграду.

Театральне життя.

I.

«Ленінград—провінційне місто теперечки. Театри в Ленінграді—цудні. Театр у Ленінграді умірає». «Специ» такого прискореного похорону театрів з виглядом знання та безперечним апломбом вирівають ці репліки та й ідуть собі до Москви, де театр «цвіте», де фабрикуются непохитні закони нових театральних шляхів, де ось-ось буде знайдено альфу й омегу театрознавства—для сценічних діячів, театрознавців—для театральних глядачів. Не пам'ятати про те, на чийому боці нині правда в шуканнях нового театру: історія, озвучувалася на наших сценічних днях, зумів на сторінці під заголовком магичним словом «Театр» зважити справжню цінність усіх маніфестів у шуканнях театру за наших часів.

Якщо на де-який час заплотити очі на окремі театральні явища в Ленінграді й спробувати скласти підсумок попитові, а також пропозиції, тобто потребам широких трудящих мас і тим театральним працівникам, що ці маси дістають (ні два чинники рідко коли сходяться), то можна певно сказати, що вже виявилася потреба здорового, міцного сценічного неспівзвуччя.

Шлях пройдений Ленінградом у цьому напрямі, звичайно, однаковий, як і поступова еволюція великих та дрібних міст СРСР, що до них в тій або іншій мірі, може і зацікавившись, докотилися громи театральних бур.

А саме: перший період широкого втягнення пролетарських мас в театральні заходи й залучення їх до безпосередньої активної участі в клубній театральній роботі, період з 1917-го до 1921-го року, мав ознаки жадібного, часто хаотичного «захоплення театром»; період цей, коли повсталала потреба оновлення не тільки форм, а й самої суті театру згідно з вимогами часу, що перетворили самий театр, перейшов до другого періоду (21-го—23-го року), періоду великого

в цілому, нарада визнала, що для цього моменту до III-ї Всесоюзна конференція краєзнавства, необхідна організація серед існуючих краєзнавчих товариств, цілком дисциплінованих груп, на яких державні заклади методологічного керівництва краєзнавчим рухом, агітації та пропаганда принципів виробничого краєзнавства в робітничо-селянських масах і що необхідніше було б утворити краєзнавчі являти при профспілках, сільбудах, сільсько-господарській кооперації, комсомольських та студентських організаціях.

Окрутні об'єднання краєзнавчої організації необхідно формулювати при планових органах управління, а центральні об'єднання лежать на ЦКР при ЦКР.

Однією з головних справ, що була в центрі уваги наради, була справа видавництва.

Краєзнавча робота, що повинна будуватися з участю в ній широких мас трудящих, не може бути успішною при відсутності науково-популярної літератури, інструкцій, спеціального органу, де б висувалися інформації про хід всієї роботи, підручників та підручників краєзнавства для шкіл.

Не вважаючи на багато незацепленого ще в різних галузях мистецтва і в напрямках розвитку й поступу журнальної течії, все ж той напористий рух наших журналів збільшується й іде в глибину й ширину наших суспільних цілей, поліпшуючи і самі журнали.

Журнали і змістом і технічно з кожним номером піднімаються. Уже розподілилися кадри молодих співробітників по окремих журналах, які спеціалізуються і ростуть самі поруч з ростом обслуговуваних ними журналів. Відомі журнали, як і спеціальні та нині, випускають свого читача, вивчають його смаки, добігають вренції формат, шрифти, обкладинку, верстку до журналу. Заводять необхідні зв'язки з життям виходами рубрики. Журнали випробовуються, намагаючись читача, здійснюються на певній орієнтації свого часопису, і нарешті скучують біля себе певні групи співробітників, зацікавлених і духовно і матеріально розвитком та поступом свого журналу, а це для журналу друга частина бази поруч з читачем. Збільшується з кожним числом кількість і якість ілюстрацій і т. ін. Поліпшується «Нова Громада» київська, виправивши до того свою ідеологічну лінійку, став цікавішим «Знання» і «Сільсько-Господарський Пролетар», розгорнувся «Голуб». Де-які журнали, як «Всесвіт» зразу стали на міцні ноги. Це вже говорять за міцну базу, як читачівську, так і письменницьку під ними. Особливо росквіт «Всесвіту», що став по широчині розмаху, добру матеріальну одиницю і крапину ілюстрованих журналів Радсоюзу і може уступити «Голубу» російському «Пролетарові». «Всесвіт» найшов відповідну оцінку і за межами України. Добре сподіється «Селянка України».

захоплення тим напрямком, що в театрі є рівнозначний формальному методу: на першому плані стало яскраве підкреслювання технічного оформлення вистави, її зовнішнього боку, як **видозвіща**: конструктивізм, навмисний з легкої руки Таїрова та Мерхольда, Ак. Драми (бувний Александринський театр) в «Антонії та Клеопатрі», конструктивізм, що згодом відбився «з усієї краси своєї» у «Бунті машин» (Великий драматичний театр), де він не тільки позбавив виставу психологічної внутрішньої підлоги, але цілком заступив ідеологічну суть її, невдало переробив Толстий чудового «Буря» Чапковича; спробу «Театру нової драми» (на Моховій), що невдоволював з його «Падінням Елени Делі» (теж «конструктивне» захоплення); сивоме виховання техніки акторського тіла (у багатьох, навіть у більшості театральних студій) акробатикою, де вона частенько переходила в самоціль, а не була тільки способом; наслідок,—зовсім не завжди природне єднання цирку з театром, коли перешагують способи інтерпретації, властиві цим обома галузям мистецтва (популярний театр «Народна комедія», керує С. Радловим).

Нарікали на це не тільки застарілі академічні театри, що про них говориться далі (як же їм з їхньою урівноваженою розміреністю було не нарікати!) нарікав і рядовий громадянин (аджеж він завжди консервативний!) і раділи естети.

Але в 1924 році (період 3-й) картина стала яснішою: глядач втомився. Втомився від театральних шукань, криз, хвороби, від декорацій, фарб, верстатів та драбин, від всіх славних «ізмів»; втратив смак до інсценіровок і часто (най-най) аматорської самоцілі, а в 1925 році—і до «живої газети», цієї «запальної книжки від театру», нині «цікавої», але яка ніколи не заражує творчим хвилюванням театру.

Що до цього нарада визнала за необхідне видати відозви з краєзнавства, де б характеризувалася та ілюструвалася наочно місцевий край зі всіма його особливостями і тут таки висувалися би короткі інструкції. Це дало б змогу широким масам ознайомитися з краєзнавством та почати проявляти цю роботу. Нарада звернула увагу на відсутність необхідних інструкцій для роботи місцевих організацій і визнала за необхідне видати такі в найближчий час, до речі, місцями подати в найближчий час конкретну пропозицію. Нарада визнала за необхідне видати періодичний орган краєзнавства, де б освітлювалися всі питання біжучої роботи, висувалися би статті спеціального характеру, зводили про роботу та бібліографія. Необхідність видання періодичного органу викликана браком спеціального журналу.

Що ж до підручників з краєзнавства для вищої, середньої та нижньої шкіл, нарада визнала за необхідне на підставі того матеріалу та літератури, що вже є, розробити найближчими часами цілісні підручники з краєзнавства в пристосованні до цих шкіл.

А. ЛАЗАРИС.

А. БІЛОГОРСЬКИЙ.

кладів з світових письменників, що жило 100, чи близько того, літ тому назад, що кілометри віршиками стрибуть по грубих покладах «Червоного Шляху» та й то в інтерпретації неокласиків, та ще хронікальні інформації в більшості за російськими журналами про мистецтво життя сучасного Заходу й Сходу. Хронікою культурної змішки не зробить, творчим шляхом не навчить і культурного розмаху не поширять. Справа про культурну змішку з іншими народами світу в галузі мистецтва з революційною її частиною, стоїть ядро на черзі дня і пора до неї вже приступити. Коли в наших умовах не можна ще мати журналу «Сучасний Захід» і «Сучасний Схід», то можна мати гармонійний журнал зовсім напрямку світових творчих шукань, хоча б типу «Кларте» з відповідними додатками і змінами. Бо ми ж неграмотні й некультурні в творчому відношенні, вперше—це треба відкрити і сміливо сказати і цього без зразків і зв'язків в «самогонних» студіях (спасибі Кримському за епітет) нам не виправити.

Треба ще відзначити: у нас немає не то щоб журналу, а й символу галузі образотворчих мистецтв—малювання, архітектури, скульптури, а також театру з якою небудь іншою галуззю мистецтва, чи суспільного життя. А як художникам цих галузок шукати, як обмінюватися думками, бачити, якими стежками пішло образотворче мистецтво інших країн—без такого журналу—не приходить вже й казати. Маємо випалкову гарну статтю Седжара в «Літературному віснику», та Єзеви в «Кілів-Гарті»—це, здається, і все. Художники-образотворчі, чи не пора й їм проглатити зайняти?

Тепер ще один загальний висновок з обслідування сучасного стану наших журна-

І глядач перестав ходити до театру; хіба тільки по контрамарці або по дуже пільгових професійних книжках. «Людину покажіть» — стало бажанням глядача «нового побуту» — стало гаслом пошуків.

Ось тут як раз сторона, що пропонувала, понала в зацікавленості: Відсутність художньої драматургії, що відбивалася в сучасній плані людській прихильності та соціальній проблемі,—утворила для деяких театрів потребу перегляда та «відновлення» її в класичного репертуара: так в Ак-Драмі, що втрапила, видимо, смак до Островського, через те, що не зміг пайти до нього свіжого підходу з одного боку, чи зберегти (на зразок Московського Малого Театру) в незайманий силі традиції «школи Островського», з другого,—звернувшись на весні 1925 року до класичної трагедії Софоклового «Царя Едіпа»; рухомий театр імени Гайдубурова та Скавської, що повернувся після піврічної подорожі по Сибіру і через це не мав в цей час своєї постійної бази, зосередив нині, на 21 році діяльності, свою увагу на робітничих районах і його постановка класичних п'єс «Власть тьми», «Женитьба», «Не было ни гроша», «Гамлет» та інші) взята в тонах далеких від звичайного натуралізму та реалізму й емоційована умовно-реалістично посилає в його репертуарі перше політом місце; «Театр юних артистів» («ТЮЗ») ніколи теж ставив п'єси Островського.

Справа «цікавості»—коли і не завжди усвідомлена для глядача—вже починає відступати на другий план; трюк остогид, кіно тут дає незрівняно більше задоволення, і з ним театр перестав наразі конкурентом; і коли глядач ще не до кінця засвоїв необхідність різних вимог та підходів до театру й кіно, то розходження їхніх шляхів помітно з кожним днем все ясніше: прикрі репліки — «тут треба і головою працювати» вже рідше чуєш в театральних аудиторіях **тага до глибини та зосередженості** сприйняття виявляється все частіше, а з нею поруч виступає попит на сучасність в одніну від злободенності.

Ленінградські театри з свого боку вже на шляху до усвідомлення своїх найближчих завдань: надалиши єдино його зовнішньо-блискучу іскрометну зміну здорових вражень, що ще дуже рідко здатні піднятися до моменту організуючого впливу на життя—театри Ленінграда повинні і, видимо,—здаті протиставити кіно монументальну пружність внутрішньо-хвилюючого ідеологічно-підбудовуючого впливу.

Слова А. В. Луначарського чекають свого втілення — втілюється, що ленінградські театри на шляху до нього: є багато змістовна середина, що дає в монументальній формі живої людини, златна сховати внутрішнє, таємне, складне, але в той же час глибоко й значне! Ось це і єсть галузь театру... Він може бути цікавий не менш ніж інших форм, що його витискують, але в той же самий час він повинен залишитися глибоким і проповідуючим.

Таким повинен бути театр і таким безумовно він буде. («Про майбутнє Малого Театру»).

Оскільки близько до цього окремі ленінградські театри,—в наступний раз.

дає про те, щоб що роллю з погляду пролетаріату і неможливого селянства виявити у всіх галузях життя. У харківських журналах, крім чистої агітки, зустрінете й твори з великим підйомом і вже без замовлення писані (але з загального завдання своєї класи) на теми електрифікації, наукові проблеми, на теми переорієнтації з сучасного погляду історичних подій, профспілкового життя і т. д. Тому й не дивно, що існують різні форми ув'язки, напр., красного письменства і поезії зі «Знанням», профспілковим «Сільсько-Господарським Пролетарем», «Студентом Революції» і т. ін. З другого боку існування тієї ув'язки викликає той самий утілітарний нахил творчості харків'ян. Що це може впливати на мистецтво у виборі тем, не може піддавати сумніву. Більше того, навіть у тих журналах Києва, як от в кооперативній «Новій Громаді» суттєво спостерігається революціонізування з одного боку, а з другого боку нахил до утілітарності, при чому одним з показових і приємних фактів у цьому напрямку, напр., може бути кооперативне оповідання Косицьки «Товариш Гавриш» у № 7. Але ті епітети поки що підкреслюють той, так би мовити, гуманітарний, а для «Нової Громади», ще й не так давно естетичний (це для кооперативів) ухил цього ж журналу.

Що до Києва—то термін гуманітарний треба розуміти, як вибрана ними тем не ударних для сучасної доби, тем, що одягають увагу читача од загальних широкіх обертів ідей нашого часу та їх певного виявлення в новому будівництві, і спорокування цієї уваги в бік неясних, поодиноких загальних копирсань в думці певних соціальних типів, частин інтер'єрів, заді пасажаринської естетичної пасивності в рідних часах і перешкодою кризі міщансько-український

В справі вивчення людини з точки зору рефлексології.

Миколаївське Наукове Товариство

Тоді найбільше суб'єктивний містицизм не
пам'ягає втриматися в науці за психологію,
виходячи з того твердження, що «душевні»
процеси не є, мовляв, матеріальні, та не мо-
жуть бути вивчені за даними точної науки,
— то зараз ми маємо цілком протилежні:
процеси нервово-мозгової системи є вивчені,
як виключно матеріальні явища матеріаль-
ної природи, що відбуваються цілком за
загальними законами точних наук, що ос-
нову їх маємо в фізиці й хемії. Енергія за-
раз вже не розглядається, як щось відірване
від матерії, енергія є цілком матеріальною, а
матерія не є тільки всього концентрована
енергія. Розуміємо, що ціля цього вже не
лишалося жадного місця для вільних при-
пусків психології, оскільки б вона не була
генійнішою по інтуїції та як би схематично
не наближалася до дійсності. Цілком зрозу-
міло, що тій геріпнології, якою оперувала
психологія, сумілося заінтересуватися поза
наукою. Коли ми зараз представники буржуаз-
ної ідеалістичної науки й роблять спроби,
оскільки це відповідає інтересам буржуазії
ті її ідеї у науці й мистецтві, дивитися на
людина, як на—цінний неприступний для
об'єктивного вивчення сфінкс,—то матерія-
листичне світовідчування робить тут вели-
чезну революцію, від старої психології йде
до створення нової дисципліни—рефлексоло-
гії, для психології ж одрочить надзвичайно
вузьку допоміжну роллю—суб'єктивних спо-
стережень.

Отже рефлексологія висуває широчезні можливості для вивчення людини, яких старій психології й не привиджувалось.

Але попереду, ніж перейти до самої рефлексології, як науки про людину, треба відмітити, хоч би такі характерні, так би мовити, етапи, що присуджувалися до революцій в цій галузі науки. По-перше наука, цілком позволяючишся терміни живої та смертої природи, змінила їх на терміни неорганізованої (неорганічної) та організованої (органічної) матерії (в розумінні їх укладеності). Коли ж узяти те, що ми аємо по старій (зараз ненауковій) термінології «психічного» життям, то немас даних, з об'єктивного погляду науки, відволести в цьому «психічному» житті й неорганізованої матерії. Значить все рівномічно, рідниши не в суті, а в кількості, в укладенні. Підійшовши з таким твердженням до висвітлення мозково-первової системи людини, зрозуміло, що зразу ж прийшлося відмовитися від суб'єктивної психології. Що ж нова дисципліна взяла за перний об'єкт до вивчення? А йменю—саме реальне, що мала перед собою: це реакцію організму на певну причину: спочатку зовнішню, далі внутрішню, це далі їх комбінації й так до найскладнішого суєтлення й комбінації їх. Одні автори назвали реакцію організму рефлексом і науку про них стали звати рефлексологією, інші ж замінили їм назву реакції і науку назвали реактологією.

Для кожного народженого організму, відповідно до його належності до класу, роду, ген'ї, а також і певних індивідуальних властивостей, цілком передбачалася ціла низка

реакцій-рефлексів до забезпечення себе, як організму. Ця миска й творить ту групу вже зразу ж: природжених рефлексів, що звуться органічними (організм зразу ж починає, дихати, їсти, рухатися й т. д.). Всі далішні рефлекси повстають безпосередньо з них, чи в залежності від них, а також і в залежності від того оточіння, що з ростом кожного організму відповідно для нього укладається (чи це для нижнього організму, чи для вищого організму людини в залежності від її класової приналежності, професії й т. д.). Таким чином, утворений під впливом оточіння (від зовнішньої чи й внутрішньої причини) та збільшенням собою весь комплекс рефлексів особи,—новий рефлекс чи далі проходить зі все більшою легкістю, збагачується, ускладнюється, різнобарвляється, еволюціонує. Рефлекс стає і творчим чинником особи. Особа цілком залежить од її рефлексів, од їх міцності та якості. Людина може розгальшатися та й в дійсності розгальшатися, як комплекс її рефлексів.

За їх утворенням рефлексів треба поділяти на прості, що виникають, як перша проста безпосередня реакція на якусь причину, та на поєднані складні, що виникають не безпосередньо, а в зв'язку з іншими рефлексами. Щоб була значимішою схема їх утворення, треба зупинитися хоч би на кількох прикладах. Візьмемо хоч би той, що відомий нам величезну роль в працях академіка Павлова. Він почав з того, що показував собаці шматок м'яса. Як відповідний рефлекс на це в собаки виходив слюнявковий сік та бігла слина. Далі, побачі із цим, він привичив собаку до того, що має дзвонити дзвоник. Як результат у собаки стали викидатися ті ж самі рефлексивні без мяса одним дзвінком. Дальші дослідні дали виразнішу схему всіх найскладніших рефлексів і їх комплексів у тварин та людей за цією основною схемою.

Так зазалежно від оточення мав утворюватися увесь комплекс рефлексів даного організму. Реагуванням на оточення організм пристосовувався до нього, оточення творило той організм, що перебував у ньому. Це є та матеріалістична закономірність залежності, що, обґрунтовуючись в економічних науках, привела до утворення рефлексології замість психології. Так за рефлексологію людина є заради так же вивчений акумулятор енергії, як і кожний інший двигун, кожний інший акумулятор. Але на цьому рефлексологія не обмежилася.

Вивчивши мозково-первовий апарат, звичин його до значиння, хоч і складної, але все таки машини, воля, як і кожна дйово наукова дисциплїна, вступула на чергу практичнї можливостї, поставивши в порядку денний питання про прикладну рефлексологїю. І найбїльшу роль в данному разї виграє рефлекс активного зосередження, тої найголовнїший рефлекс, що виграє першопорядкову роль в життї кожного органїзму. Цей рефлекс по накресленїй вище схемї подієжних рефлексїв, звязавшись із усіма внутрїшнїми рефлексамї, якї вбїдаєм при активному зосередженнї має властивість залежати від об'єктивних даних відповідати ті звязанї з ним рефлексї, якї вбїповідають

даним обставинам організму. Рефлекс зосередження разом із мідно звязаними з ним іншими рефлексами творить активний бік особи. Особа завжди може скласти за ці рефлекс певний відбит, чому вони і зуться підвідчуттями.

Треба, одначе, обов'язково мати на увазі, що поруч із підвідчутними істотами також і невідвідчаті рефлекси, які утворилися без акту активного зосередження та за які людина не може скласти відчуття. Вони цілком падають, коли людина перебуває в пасивному стані її організму, а саме: під час станів міцного сну, під час певних недуг організму (духотичних, епілептичного автоматизму, істеричного сомонізму, медіумізму й инш.), а також під час звичайного сну та протягом дня в усіх автоматичних рухах і вчинках. В останньому разі вони, складаючи пасивний біч особи, відіграють надзвичайно важливу роль, яка обов'язково повинна звернути до себе відповідну увагу прикладної рефлексології.

Для того, щоб паочінім став би практичний бік справи, треба мати на увазі, що обидві сторони особи — активна й пасивна, хоч і живуть зокремі сам собою, але між ними є й взаємний вплив. Взагалі активний бік виявляє себе, як це вже відомо, при рефлексивній зосередженні й залежить від його сили й розвитку, остаточно ж підпадає пасивний бік особи її активній частині лише в певні моменти самогипнозу та гіпнозу (при попередньому підгодуванні).

Таким чином, в залежності од добутих висновків вряду за повстає її ціла низка практичних питань, що мада на меті вивести з теоретичної рефлексії активного зосередження для їх розв'язання. Маючись на меті, що трієрзовою рефлексією зосередження розвиваються активніші бід особи й перевиховання його, а також збільшувати мети озназування пасивної частини особи її активним богом, як безпосередньо через рефлекс активного зосередження, так і за допомогою самозаклинової рефлексії в формі автогіпнозу чи гіпнозу. Маючи на увазі, що старовину за собою історію, це питання особливо цікаво освітлено у вставі англійським філософом (D-r John Miska-Pine) на підставі широкіх дослідницьких практик. Але тільки зараз для рефлексології і можливість науково вивчити питання та цінок практично його поста-вити.

Крім того, рефлексологія розв'язує ще одну надзвичайної ваги справу про дійсну роль оточення та підлеми механізмів його впливу.

Отже доцупий рефлексологію матеріалів випуску цілий ряд питань і завдань самого пекучого характеру, щб мають бути негайно так чи інакше розв'язані при допомозі рефлексології. Особливо стосується це до таких важливих питань, як справа методів виховання, агітації, пропаганди, мистецтва, фізкультури, культури та інші.

Наприклад, знається хіба побажати, щоб рефлексологічний мінімум відповідно б поширився як допоміжна дисципліна поруч із соц.-економічним мінімумом по всіх освітніх осередках.

М. ЦИБОР.

стецького покоління є показати свої творчі досягнення не тільки своїм масам, а й сказати масам традиційним своє слово на цій планеті, бо поруч з росіянами в першу чергу українське нове письменство відіало цікавими всім трудящимся світу пролетарською революцією, може тому повторюємо й помічається у харків'ян велике прагнення не заминутись в межах національних УСРР.

А що стосно до нас — безперечно, доказом цього можуть бути факти щирого прийому гартованих лізвнів психемінниками Західної Європи. Більше того, можна сказати з певністю, що коли російська пролетарська творчість психологічно буде ближча трудящим залучаючих націй, то українська з її переможними мотивами в розв'язанні національної проблеми найде психологічний емоційний і т. п. зв'язок, крім всього пролетарства особливо у трудящих поневолених буржуазією націй.

Вийшли провинціалізм, од якого не одходили школи навіть наші футуристи, позначили навіть на такому гарному журналі, як «Глобус», те не вміють ще й досі відріжнити серйозного матеріалу, що виходить з чистого «всесвітнього громадянства», од величезних сенсатив для мішанина, раритетів на зразок «підкованих блох», чи останніх 50 років, од яких другий провінціал хитав головою й шмагатицею: «живи ти, що та ашшанічка виробляє». Киянські гартованці безперечно можуть внести антигенів Київському культурному підзаколу, при дальшому розвитку своєї праці. А що вже поповнений журнал «Життя й революція», той він своєю своєю підбурюючим матеріалів висуванням своєї творчої-схвальної нео-класичної та зацікавлення поверненням політграмоти говорить про свою безмежну відсталість. Непаче він є нікому не потрібний, окрім хіба редакторів.

Отже академізм, який завжди підбирає, вичає і визнає рештки того, що давно вже не тільки перестало бути творчим фактором, а просто вмерло і загальна відсталість од сучасних мистецьких течій Західної Європи—ось що носять на собі як «тогу прехорошества» сучасний літер. Київ. Харків—спердієство і сучасність; Київ—академізм і відсталість загрузлого в традиції минулої України. На Вийському тут може ще й досі цвісти Ефремовщина з її модернізованими підлозками в особі Дорошкевич та киш. З молоді за останній час один Коваленко у альманаху Київ-Парт як слід підвів голос протесту проти згаданого вище напрямку сучасного літературного Києва. Тепер розглянемо поблизу й коротко схарактеризуємо згадані вище журнали з їх найбільш цікавими літературними явищами.

3 Харківських чистолітературних журналів на першому й на останньому місці стоїть «Пугачин». Журнал жвавий, місцями задикуватий. Журнал розрахований на мотузу письменницьку масу укр. села. А тому його слід зробити більше літературним ніж політичним. А то видно політикою в мистецтві зацікавлений дуже, а саями мистецтвом не дуже. Цікаві критичні нотатки Степового в обох чісках. Теоретичний бік і художній взаєвічки шкідливі не годяться: емоціональна мяхика Сосюри за теорію не проходить. Сеченню значно цікавіші розгляду сюжетності Коляди в його «Олеппі»,—власно доказав, що сюжети в ній не має. В № 2 цікаве сюжетом оповідання Коппельса «Весела історія» з несподіваною розв'язкою. Живо вишла постать візника. Гарні поезіїка Усєнка зі свіжим використанням засобів народної пісні.

Про «Червоний Шлях» вже багато говорилося. Скажемо лише про цікавий поступ

Товариство почало працювати з березня 1923 р. Членами його є викладачі Мик. Інституту Народної Освіти, Інститутського та Технікуму ім. Тимирязєва, Профінки, Партишкоди, а кореспондентами робітники освіти на Миколаївщині, деякі лікарі, кооператори, селяне, студенти. В роботу Наукового Тов-ва втягнуто весь з курсу Мик. ІНО, старші учні трудючих. Товариство поширює свою діяльність і вплив поки що на Миколаївський округ, а з осені 1925 року поширює свої межі, захоплюючи райони суміжні з Миколаївщиною. Праця в Товаристві найбільше зосереджується в секціях економічній, історичній етнографічній, археологічній.

В галузі внутрішньої роботи Товариством
пророблено таке:

Окладено історичний нарис «Миколаївщина»—стор. 200, починаючи з неолітичної доби до останніх часів, зібрано історичних документів що до Миколаївщини—стор. 400.

Виготовлено до друку збірник «Миколайщина» для користувачів вчителями на Миколайщині по всіх школах, куди входять такі статті: з географії, геології, флори, фауни, економіки, історії, історії резерву, археології, етнографії і інших наук. Збірник цей має вийти з друку і червня в виданні Микокрематорна при інституті Наросітї.

Виявлено дві неолітичні стоянки на Мяко-
лаївщині невідомі досі—одна біля х. Ясень
Поляна, друга біля с. Кисляківки.

Виявлено похід часу мандрівників (кочевників) на Миколаїщині біля с. Нова-Одеса, розкопано його і речі виставлено на огляд в Мик. Археологічному музеї.

Проведено обслідування всіх городків, некрополів часу елініської колонізації.—Яких виявлено крім Ольвій ще городків 6. некрополів 9 по р. Бугу, Дніпровсько-Бугському лиману в межах Миколаївщини.

Обслідувано городок часів татарських—XV в., кріпость Балакли на Чичкаї, що впадає в р. Буг.

Окладено бібліографічний показник літератури що до вивчення м. Миколаїва, Ольвії, Очакова, Вознесенська, окремих сел на Миколаївщині і Миколаївщини загалом і т. и.

Зовнішня робота Мик. Наукового Т-ва була така:

Т-во улаштувало 12 прилюдних лекцій в «Будинкові Освіти» для членів всіх профспілок. Лекції на чергові теми читаються й досі.

Проводилась популяризація ідей красназнавства серед населення Миколаїва, Очакова, околиць сел, Миколаївщини загалом, переважно серед організованого робітництва і селянства.

Улаштовано було в літку 1924 року екскурсію з м. Очакова на остр. Березань, з м. Очакова в елініське стародавнє місто Ольвію при участі всього гарнізона м. Очакова.

Організовано гурток красномовства в 1925 р.
в 60 літ за учнів старших груп трудовиків
м. Миколаєва. Під гуртком керують члени
Т-ва. Він проводить величезну роботу по
вивченню старовинних пам'яток, історії
Миколаєщини, збиранню студійованих новин.
Цей гурток як і члени Товариства активно
домагаються утвердження в м. Миколаєві му-
зею матеріальної культури Миколаєщини.

Цього року намічається: 1) робота по встановленні співробітниками кореспондентами Т-ва учителів Миколаївщини і інших осіб що пікаються безосередньо, вивченням історії Миколаївщини; 2) продовження дослідів по Мик.; 3) організація екскурсій в різні місцевості Мик.; 4) збирання архівного матеріалу; 5) участь в розкопках Ольгії; 6) подовнення книгозбірні; 7) видання збірки краєзнавчої «Миколаївщина»; 8) поповнення «Музею Миколаївщини»; 9) поширення діяльності Т-ва на суміжні райони з Миколаївщини.

Микола Лагула.

Микола Лагута.

цідилок. Сюди ж на підсмеру йде, звичайно, формалізм у творчості, як самозміст і наразити натуралізм природи без її систематизування. Коли де-які творчі групи Києва й кричали про свою утилітарність аж падо і сильно, то більше від того, щоб заглушити свої діла формалістичного порядку, а ніж по-суті свої роботи. Так було й з покійним панфутуристами, сліди яких у київській художній пресі все ж іще й досі почуватися.

Другий, особливо характерний момент для творчості Квіва й Харкова це неподобність в їх розмовах. Коли Харків стремить, так би мовити до всевітнього охоплення, інтернаціонального розмову, то Квів жорстково протидіє цьому за те з явним виявленням специфічно українських національних традицій, за виключенням журналу «Мусіка».

Харківські журнали і видання такі, як «Весілля», де даються огляди й характерні матеріали з різних частин світу з бажанням ознайомити більше з суттю, а ніж з поверховою новиною тамошнього життя; Гартовальський збірник з його тенденцією до замкнутості в українських радах, границях, ба, навіть «Червоної Шляхи», мають тенденцію вплити поза межі України. Це пояснюється тим, що містер Харків, як головний представник післяжовтневої літератури з орієнтацією на пролетарську, шукає і знаходить відгук в лівих письменницьких групах інших народів, навіть по-за межами Союзу, тому й зрозуміла все більша й більша тенденція харків'ян збільшувати там свій відгук. Київ за своїм провінціалізмом, для Заходу, напр., не може нічого нового сказати, бо загарту у старих ідейних і творчих формах. А хто ж, що шукає, захоче прислухатися до одного кустарництва та естетизму українців?

Може тому, що завданням нашого ми-

О. Сісаренка, який розгортається в белетриста-сатирика щедринської школи, з тугою й колючою іронією і влучною фразою («Президент Кислотнаустейської республіки» Ч. Ш. № 1—2, або в «Сіл.-Госп. Пролетарів» отов. «Плантатів»). Юковенко і «Ч. Ш.» ще надто феєдагонно-побутарий. Цікавий роман Сосюри «Тарас Трасидо» цікавий тим, що Сосюра знайшов нові варіанти своїм неміним темам: кохання і громадянські війни, перенісши їх в одні закордонні куточки, яку правду, повторювали і в нашу революцію. Мабути через те саме й переніс. Решта інших поем в цій найбільше гри на сюжеті і нові для автора розміри. Поет глибоких проблем, як і раніш, не торкається, а так би мовити, офіційно показує без історичної підказки до різних походів в житті сівчовців, існування гололи і старини. З молодих поетів Лав і Плучник зробили чималий поступ (особливо див. «Пізу Громаду» в революційних поезіях). Гололю має свою характерну міньєнку імпресіоністичну манеру. Суховатий, але оригінальний для нашої поезії. М. Дозенг в поемі «Кам'яні могили». Виростає на доброго прозаїка А. Любченко. В його оловиданню «З темного передпокою» вдало маються копійки між старим і молодим поколінням.

З критичного матеріалу «Черв. Шляху» треба відмітити ст. Якубського про Семена. Сулими про фразеологію Хвильового та Майфеса «Творчість в освітленні рефлексологія».

З відомих журналів Харкова цікаві художні матеріали подає «Студент революції» з різно-виступаючих авторів у № 8—9 С. Пилипенко дав два парені «Злодій» і «Страха ради комисарського» — обидва лаюти скалки побуту з несподіваного роззявкою і з новим для нас, так би мовити геєрським думком. В тому ж. замісі гарний штих з

Залози внутрішньої секреції.

Тепер біологія та медицина звертають чимало уваги на питання внутрішньої секреції. Після дослідів у цій галузі стало зрозумілим багато явищ у людському організмі, що раніш були незрозумілі для науки.

Залози в людини і взагалі в хребетників: печінка, селезінка, лімфатичні залози і т. ін. мають вивідні провідники, що ними виділяються соки, вироблені залозами (секрет); функції цих залоз давно досліджені в науці.

Крім цих залоз в організмі людини є особливі залози, т. з. залози внутрішньої секреції, що не мають вивідних провідників. У залози ці входять і вийдуть виходять жила, при чому речовини, вироблені залозами вступають безпосередньо в кров, (внутрішня секреція). Такими органами є борлакова та виділова залоза, надпиркова залоза та мізковий додаток (гіпофіз); вони виробляють особливі речовини—гормони, потрібні для правильного функціонування організму, і регулюють його ріжні функції. Гормони виділяються й до деяких інших залоз, що мають вивідні провідники, як-от щитовидні залози, молочні залози.

Найновіші дослідження показали, що в регулюванні діяльності всього організму та окремих його функцій, крім першої системи, яку до останнього часу вважалося за найголовніший чинник,—вельми значуща має хімічний вплив речовин (гормонів), що їх виділяють різні залози в кров.

Значуща згаданих вище залоз довгий час було невідомо в науці, тільки після цілої низки дослідів з оперативним витинанням цих залоз з'ясувалося діяльність функції їх в організмі.

Борлакова залоза в людини лежить під гортанню, позаду ж залози лежить і ще чотирі додаткові дрібні залозки (паратиріоди), що функціонують разом з борлаковою залозою. Учений Бідль робив досвід витинання борлакової залози в собак; при чому спостережено було, що ці собаки виростили вдовго менші, ніж собаки тієї самої породи й віку, й у них були слабші коротенькі ноги, доладу не розвивався кістяк та полові органи. Такі самі явища було спостережено в людини після оперативного витинання борлакової залози, як це раніш робилося при деяких захворюваннях борлакової залози. Іноді ці явища спостерігалися в тяжкій формі (кахексія або мікседема). Від хвороби борлакової залози не тільки затримувалася розвиток кістяка та полові сфери, а й затримувалася розвиток розумових здібностей ба навіть може бути кретинизм та ідіотизм; це останнє особливо часто трапляється в гірських, альпійських краях, зокрема в Швейцарії. Між іншим хвороба «Бека» поширена на Забайкалії, у Сибіру (про неї щодня повідомлялося в газетах) по ознаках її слід гадати походить переважно від захворювання борлакової залози або її додаткових частин.

За дослідями Баума з'ясувалося, що речовина, вироблена борлаковою залозою, має в собі йод у формі хімічної сполуки його з білковою; ця сполука звється йодотирин. Як що йодотирин не вистачає, то повстає хвороба борлакової залози. Після лікування хворих на кахексію пересадкою щитовидної борлакової залози, взятої од тварин, настає до поліпшення стану здоров'я тільки на ко-

роткий час, тому що щитовидні ці розсмоктувалися. Добрі наслідки були після вприскування екстракту борлакової залози за шкуру або після споживання його. Таким способом вилічувалися навіть тяжкі випадки хвороби.

Виділова залоза лежить позаду горішнього кінця грудниці і своїми функціями схожа на борлакову залозу. Після дослідів встановлено, що гормон, вироблений виділовою залозою, теж регулює розвиток кістяка, запліднення і частіше впливає на стан першої системи.

Зовсім інше значіння мають надпиркові залози: ці невеличкі додатки широкі, лежать на горішньому кінці їх. Уже давно була відома Адисонова (бронзова) хвороба, що повстає від підпаду функцій надпиркових залоз. При цій хворобі підпадає діяльність серця, настає слабкість м'язів, підпадає процесу виділення речовин, зокола ж цю хворобу знати по бронзовому забарвленню шкіри. Вивести функції надпиркових залоз було дуже тяжко, тому що операція витинання їх без пошкодження інших органів була надзвичайно тяжка. Коли техніку операції було удосконалено, то з'ясувалося, що витинання обох надпиркових залоз доводить до неминулої смерті при всіх ознаках Адисонової хвороби, тобто надпиркові залози, правдиві їхні гормони, життєво потрібні для організму. Потім з'ясувалося, що вприскування екстракту з надпиркових залоз добре впливає при їх захворюванні. Було виділено гормон з надпиркових залоз—адреналін; між іншим пощастило приготувати його також штучним способом; препарат цей, т. з. супра-ренін, своїм впливом цілком схожий на адреналін. Адреналін регулює тиснення крові в жилах, впливаючи на нервову систему.

Мізковий додаток або гіпофіз, що лежить на долинній частині головного мозку, своєю функцією схожий на інші залози внутрішньої секреції, гіпофіз регулює розвиток кістяка, зубів то-що.

Мізковий додаток виробляє гормон, т. з. пі-тутрин, що впливає приблизно так само, як адреналін, тобто змушує жила. Від захворювання мізкового додатку походить особливо хвороба—акромегалія, тобто надмірний розвиток ніг і рук, кісток, носа, язика, що може вирости такий великий, що не зміщується в роті. Хвороба ця трапляється, коли гіпофіз побільшується, і через це заважає багато втворюється гормонів. У цьому разі лічать тим, що вигинають частину гіпофіза, після чого поменшується кількість гормонів.

Отже дякуючи вивченню залоз внутрішньої секреції, ми дізналися про існування багатьох гормонів, що мають таке велике значіння в загальній економії організму. Можливо річ, що буде відкрито ще багато гормонів, які можуть мати в інших тваринах. Бо відкриття гормонів внутрішньої секреції—це тільки малесенький куточок сучасної біо-хімії—науки, що має зараз першорядну вагу, як що взяти на увагу матеріалістичний погляд в сучасному природничстві. Органотерапія—лікування гормонами, що містяться в екстрактах різних залоз, зараз має загальне визнання, й пристосування її в практичній медицині надалі мабуть буде ще ширше та значущіше.

МУР.

Фізкультура.

ФІЗКУЛЬТУРА І КУЛЬПРАЦЯ.

Газета—«Здоров'я робітників РСР» є основою продуктивності їхньої праці, основою культури країни, основою військової міцності РСР—яке викоринився до свідомості мас і підє немає заперечень. Повільно викоринюється також і розуміння, що шлях до здоров'я лежить через фізкультуру.

Але ув'язка останнього з загальною культурно-освітньою працею ще не досить ясна, і наше завдання де-яким освітити цю справу.

Не викликає сумніву тепер твердження, що клуб діє на про загальне виховання робітничих мас, повинен взяти на себе і підку-вання про їх фізичне виховання, ув'язавши працю гуртків фізкультури з працею останніх гуртків.

Але це розуміння кожний клуб тлумачить по-своєму, ведучи в одних випадках до того що гурток одривається від загального життя та роботи клубу чи, в інших випадках, використовує фізкультуру тільки як частину праці єдиного-художнього гуртка.

З'ясуємо це. Завдання клубної праці вимагають максимального охоплення мас. Чим більше робітників перетравить в своїй діяльності клуб, тим продуктивніша його робота. Масова робота—основа діяльності клубу. І до гуртків, що ведуть поглиблену роботу залучаються члени через цю основну працю клубу.

Зрозуміла необхідність підлягання гурткової праці масовій. Праця всіх гуртків повинна бути злитюю до одного направлення,—обслуговувати масову працю.

І ось як раз тут часто буває, що одривається фізкультурник від загальних завдань клубу.

Завдання гуртка—фізично виховати своїх членів/плановірно систематичною роботою, сіпання ж гуртка, дуже частий поділ його на сцені зриває планову роботу, програм гуртка.

Ось через що гурток прохає залізничити його в спокою. І часто залишають його в спокою так, що про нього забувають і одірають те, що гурток відривається від загальної праці клубу. Але частіш ми переги-наємо палицю в інший бік: виключивши фізкультурником до єдиного художнього гуртка, відкидаючи завдання плановірно оздоровлення, поставивши гурткові вимоги виключного обслуговування масової роботи. І такім разі підготовка до виступів та виступи на сцені забирають увесь час в роботі гуртка. При таких умовах члени гуртка обертаються із аматорів в артистів,—фізкультурників, що наклали відповідний відбиток на всю роботу гуртка.

Корінь зла зазначеного явища лежить у неправильному засвоєнні погляди на фізкультуру в клубі. «Фізкультура—гурткова праця». Це левірно і в цім розумінні помагає основа наших нев'язок.

Фізкультурна робота повинна будуватися за схемою клубної роботи: масова та поглиблена.

А іноді (як) фізкультура повинна стати основним методом клубної роботи.

Це треба твердо засвоїти і тоді фізкультура в клубі набере зовсім інших форм.

Своєна мета масової фізкультурної роботи—піднести активність пролетаріату в боротьбі за своє фізичне оздоровлення.

Масовою роботою ми не збрасуємо даги плановірно оздоровлення тим, хто нею захоплюється—ми підготуємо (і агітуємо) для поглибленої роботи.

Організація гри під час клубних вечірків, влаштування спеціальних вечірків гри, під керівництвом фізкультурника, обладнання кімнати для гри; дошкідів та лекцій—одні біля масової роботи.

Другий—і літом він буде відповідною оздоровлюю роботою клубу, методом його діяльності—організації екскурсій, каток та гри на свіжому повітрі.

Під час екскурсій потрібно викориння гігієнічних звичок, практичні вказівки для викоринювання чинників природи: сонця, повітря, води, масово навіжання, дихальної гімнастики, вміння правильно ходити та дихати.

Керівником екскурсій повинен бути інструктор фізкультури, йому допомагають члени фізкультурника.

Завдання поглибленої роботи (гурткової) зводяться до:

1) Вивчення особливостей даного виробництва, впливу його на організм робітника та протиставлення йому відповідних (кораліруючих) вправ.

2) Надання робітничої плановірно фізкультурних треніровок, що зміцнюють його і допомагають підвищенню продуктивності праці.

3) Обслуговування масової роботи клубу. Але обслуговування це не повинно викликатися спеціальними, ударними завданнями, (до такого то свята—те-то і те-то), ні, воно повинно допускатися, як наслідок планової роботи гуртка, основний напрям якої був би у бік оздоровлення, а не в бік естетичного ефекта.

Крім того кількість виступів повинна бути строго обмежена: не більш як шість на протязі року. Помило цього необхідно впа-зати на основі твердження, що в роботі клубу повинно бути керуючим.

Безумовно фізкультура повинна погоджуватися з особливостями виробництва, корелювати одні викликані ними, але при всіх цілості корелюючих вправ, ними ні в якій разі не можна обмежуватися та заміняти гри, спорт і гімнастику, особливо вправи на свіжому повітрі, екскурсій і т. ін., що облі-шують в незрівняно більшій мірі вплив речовин, життєвий тонус та підвищують настрій.

При зазначених умовах клуб дійсно стане органом комуністичного виховання мас, оздоровлюючи та зміцнюючи всіх своїх членів.

Д-Р В. БЛЯХ.

натурі Володимира—«Студентське». Де-лалі журнал все більше розгортає літер. відділ, видно надає йому більшого значіння.

Ступнево на дуже пристойний журнал у всіх відомостях виріє «Сільсько-Господарський Пролетар». У «Веселітті» гарно поставлений відділ інформації зразу цілими підказками—в окремих статтях, будь то про Дніпровські пороги й Дніпрострой, Францію, чи Харк. волосинський завод. З оповідань звертає увагу твір М. Майського «Учитель Вагута», з розгортанням дії до швидкого темпу під кінець і міцно виправленою постановкою головної скарбиди Кам'яниці, учителя Вагута, а особливо пручкою з кров'ю постан-ткою попадів. Постаті надовго зостаються в пам'яті.

Із київської групи журналів, як ми вже рахували колись писали, безперечно найцікавішим в літературному відношенні є журнал «Нова Громада». Цікавий він тим, що сформувався біля себе певну письменницьку групу, яка дуже контрастує з Харковом. І яка в своєму душі пооди дає досить цікавий матеріал. В «Н. Гр.» міцно тримається наше попутирство з ланців і ті що були колись цілком ворожими по духу жовтєвому милості в тій же «Н. Гр.» проробили чималу роботу над собою в палближенні до жовтєв і попутирства. Сюди треба віднести в першу чергу таких письменників як Рильський, Филипович та і молодші учні їхні в поезії й прозі, як от приміром О. Лан.

В «Н. Гр.» з'являється оповідання Підмогильного, Косинки. Тут виступила низка інших молодих письменників прозою, як напри., С. Жигалко, Т. Володько, Тенета. Навіть кооперативний репортаж та дописи редакції уміє подати в легкій формі побутових рисок, що допомагає сприймально матеріалу.

Одна проте особлива біда цього журналу, з якою ніяк помиритися не можна, це те, що критика й рецензування творчості по-падає до людей, голос яких не тільки не може направляти письменство післяжовтєве, а здібен швидше його нищити, та завести на манівці. Коли ж таким рукам дається трибуна, і не допускається в журналі критика сучасна, марксістська, що йде проти них, то ясно, що крім просування своєї відсталості й провинціалізму такі критики роблять ще й часто антирадянське діло. Ми напри., весь час бачили популяризування й виславлювання одних похвалів чим близьких їм других таких же. Коли ж зникають до вгодних одиниць з «Гарту» чи «Плугу», то вони попадаються під таким солом, що не одному од цього в носі крутить. Так само будувалася і мистецька хроніка.

Коли такий настрій через кооперативний журнал пролазить в масу, а не є тільки добуток групки, то це вже стає злом, з яким треба боротися.

При всьому тому, помічається значне поліпшення авторів журналу в 1925 р., навіть таких як безнадійний Филипович.

В одному з останніх чисел (7) Косинка, напри., дав, як згадувалося, чітко кооперативне оповідання. «Тов. Гавриш». Стилем воно близьке до «Ангелів», з добрим, але трохи феєторним монологом і з впливом... Хвилюючого, часу «Редактора Карка». Для Косинки і це поступ. Для прикладу такі фразочки, як «...і кооперативна кривина села Долини, мислю я, так само велика творчість для майбутньої мого нації...», або: «За татарськими шпильми де ще й поє, коли йдуть на вулицю парубки, вони давньо вигукують, а один робить дозонами рупор і дико ірже, як молодий жеребець, у безмежній зоряні світі...» Правда є й своєрідні, свіжі

добре пригнані фрази. Постаті Гавриша і Осипи, як і бандита Журавленка вишаль-зуються в цілі ясені.

Оповідання Рильського «Петро» так щиро падає Аксаковські «записки об охоті и ужении рыбой», що коли б там не було нашого поетичного музики, то про нього не слід було б і згадувати. Стиль «Ужених рыбой» неув'язний цей непохлий на ділі нарис. Всі ті Юнус-дволики, спогади з етнографії, якої й сам Яворницький не пам'ятає, абсенти—так якось ходульно стортать з оповідання, що робиться дивно і неприемно за автора. Дуже цікаві спогади С. Метиславського «П'ять днів» з часу революції 1917 р., що йдуть протягом 4-х чисел.

Про «Глобус» вже сказано раніш. З його матеріалів звертає увагу виступи поетів, як Шмидельський, з прози Д. Тась, Антонович-Давиденко, Щербина й ин. Всі вони—й поезія й проза—витримані в звичайних для нашого часу реалістичних тонах з пасоками імпресіонізму. Слова нового токи що не кажуть. В № 5 за цей рік масо цікавий матеріал керівника «Березіля» Курбаса, про формальні досягнення організації за останній час, де з'ясовується основний хребет цього театрального руху—пер-творення. Разом з тим, цілком слушно, Курбас підкреслює неадекватність шляху березільців відносно Мєрхольдського театру. Тут же уміщена платформа «Березіля».

Журнал «Музика» єдиний не провинціалі-ний, з широким розмахом і цілком матеріалі-зом, журнал остільки далеко пішов вперед за час його переформовування, що про нього слід дати окрему статтю. Де-якими темами, як от напри., про виявлення в письменстві впливу музики на людину в освітленні реф-лексології (стаття Г. Майфеста), музичні проблеми зв'язуються з літературними. З

другого боку знов в статті як К. Квітки ми масо ясно поставили план того мінімуму в музично-науковій роботі по дослідженню народної музики, для майбутнього синтезу-вання. Треба погодитися з К. Квіткою, що наша Академія Наук не звернула належної уваги на музичну галузь нашого і теперіш-нього, і минулого життя. Масо цікаву спро-бу М. Грінченка дати «музичні силуети» першим їде Вериківський. Матеріали Леон-товича (померті), Малка про симфонічні оркестри, музично-педагогічні нариси проф. Г. Югана й багато иншого матеріалу, до-кинів хроніки роблять цей журнал цікавим навіть не для музики.

Ще багато залишилось більш-менш знач-них факторів з нашого журнального літер-атурного життя, але в статті до газети всіх їх не охопити, не схарактеризувати. Прихо-диться тільки, зазначити окуларами мате-ріалізму, і здоровим скепсисом до кілько-сти, спогадати той величезний потік жур-нального письменства, виллюючи зидити більш і крадіш пам'яті для масового ужит-ку, чи для підйому авангарду з тих мас.

В 1925 році, оглядаючись на перший його триместр, треба зазначити, що при всіх хвбах, неадаптованостях і пропусках, ми ма-ємо такий швидкий темп у поступові, що треба сподіватися, що Україна швидко ста-не в передову лаву світових культур, як культура нова смаком і споживчими річови-нами, бо вона культура молоді перемігшої класи—пролетаріату і селянства.

Від редакції. Не погоджуючись в де-яких думках автора, редакція друкує цей огляд, як цікаву спробу зробити підсумки сучасного життя, з його літературними напрямками.

СКАЛКИ ПОБУТУ.

Старе село розпадається.

Не по дорозі.

(ПОБУТОВЕ).

Село Мала-Кохнівка (Кремінчукчина). Велике, обшарпане село, хоч і біля міста недалеко розташовувалося. Шеси все сипучі та бо-лого, а тому й біди кохнівчане. Хто життє сіє, хто в садби кохається, а хто в місті працює: на заводи, на заводах, в державних млинах. Є тут і бувші крамарі, пивники, орендари, і так просто пауки. В пошані вони колись були, до революції, звичайно, а як революція докотилася й до Кохнівки—душею кривили, заяли все на світі, зривали радянську роботу, та потім вгамувалися, ушухли. Біднота перемогла.

Утомлене революційною боротьбою село—відпочивало. Непачо хтось приколосив його. Але стало воно не довго, вибікуючи поки молоді, що на фабриках—заводах працюють—підросте, сили набереться. І дочекалося.

Великий здрив серед громади був в минулому році. Молодь передово за роботу взялася.

— Геть досвітні!—кричали на своїх зборах.

— Хай живе освіта!

— Геть сагогон і сагогонщиків!

З-за кутів сичали куркулі, не до вподоби їм:

— Що вигадують! Нехай вже молоді, бо «молоде»—дурне, а тож і Антон Гриценко туди втєсався.

— Еге, він такий, виїзе куди й не слід.

У газету, чортів син, пише, нас лає...

— Старий вже час би здихати. а він...

Гомоніли, кляли, скреготали зубами, а молоді працювали, дядько Антон допомагав їй, незможних на свій бік перетягли й сільбуд заснували.

Людують по селу революційні пісні. То незможницька молоді до лікнепу йде вчитись. Вже встигли випустити один зробити.

Між ними запіє й дядько Антон.

— Ач ідол, безбожник!—лають його сагогонщики.

— 50 карбованців штрафу заплатив через них.

— До церкви не ходять, не ймуть віри в бога, в отців духовних.

А як прийшли великодні свята, скільки елементу молоді на селі счинили!

— Збирайтесь хлопці і дівчата!—гукє комсомолець Іван! Лопати беріть!

— І ми не відстаємо!—заявили на зборах своїх незможні.

Ранком, як «пугні» люди розговіювались, чоловіка шістьдесят молоді і доросліх з лопатами йшли ямки копати, дерева садити на тому місці, де намітили сільбуд собі будувати.

Лунає бадьора пісня, жарти сміх.

У вікна «православні» визирають, хрестяться, охають, ахають...

— На великдень і отаке?... Бог же покарає...

Незабаром громадою і сільбуд будувати взялися, гуртом і глину возили і мазали і грошей давали. Ось-ось ще трішки напружать сили і буде де працювати.

Комсомол вже заснувався і взяв на себе громадську роботу.

Кохнівки тепер і впізнати не можна.

Стара Кохнівка розпадається, а на її місце нова народжується, молода, бадьора, здорова, пройнята прагненням до освіти, до кращого життя, до борні за кращу долю працюючих всього світу.

Був піст великий цього року. Бабуся Явдоха Шербаліст, 66 років, говіти пішла, та заініжилася, піп вилаяв її. Пригадала бабуся розмову з сином своїм Іваном, що в млині державному працює, і геть з церкви пішла.

А син її колись доводив, що попи чужої, що вони дбають лише за власне жалукто, що релігія—дурман...

— Мабуть правда, що Іван мені казав—думала бабуся, повертаючись з церкви.

— Не піду більше до церкви, годі, паходилася... Нема ніякого толку...

А додому прийшла сина попрохала до газети написати про це. Так написати, як писав про себе Антон Гриценко.

Іван вволив прохання матірине і от в Кремінчукській газеті «Наш Путь» читасмо: «Шановний т. редактор!»

Прошу надрукувати на сторінках вашої газети мій лист, наступного змісту:

Я, мешканка села М. Кохнівки, Кохн. р. Шербаліст Явдоха Юхимівна, 66 років, до цього часу була віруючою в бога і всяких передюбних святих угодників. З сьогоднішнього дня я зовсім пориваю зв'язок з релігією і з її обрядами. На старості літ я переконалася, що релігія задураманює народ.

З сьогоднішнього дня я вірю й буду вірити в те, що я бачу, в те, у що вірять молоді покоління, мої діти. Буду вірити в те, у що вірять комуністична партія.

4 квітня 1925 р. Через мою неписьменність я ставлю три хрестини. +++

По моїй особистій провбці цього листа написав мій син Шербаліст Іван Федорович.

Біля Сільради, біля школи—скрізь дядьки читали бадьорого Явдохинного листа.

Кому боязко було, а кому соромно за себе й за свою несебідність.

П. Б.

За завод!

СІЛЬКОРОВІ ЮРКОВІ Д'ЯЧИНІ.

— Чш-шак! Чш-шак! Чш-шак!... рівно економично стукє центральна.

— Вью-вью-вью-вью... крутяться пави. Як зинеш шапку—геть, далеко одлетить.

Куди не глянеш—рух... рух...

Люди рухаються... колеса рухаються... пави рухаються... і якось чудно—все на місці стоїть?

— А тепер не рухаються! Зітхнув Федір Трохимович.—Води немає.

Здорова, стара черпалка сумно дивилася як злімалися бульбочки з мулу, як купалися свині.

Махове колесо застогло, коли на нього влізло з тріє голоніх хлопчат.

Воно тихенько повернулося, їх гойдаючи...

— А чого то ви матері наші!... А ну, геть жєні звідти! розсердився Федір Трохимович.

Хлопці швидко десь сєчили.

Федір Трохимович повернувся до заводу.

Рипнула хвіртка, до двору заводського впу-скаючи.

Двор бур'янами заріє, комочками...

Скрізь на карнизах голуби воркують.

Весна...

Федір Трохимович підійшов до вікна і по-дивився в середину.

Чорні машини стояли мертві, пилом при-фрушені.

Скрізь білі плями—голуби погашаскуджу-вали.

Десь зірвався без шуму сич і—

— Ку-у-він!—пролетів над машинами.

Холодним, мотильним повітрям несло з се-редини.

Федір Трохимович замислився.

Чи не пора вже пускати й цей завод?

ЗА ЗАВОД!

Гули дзвони... Насіння—повні кишені.

«Шлаточим» чинно посідали в'яз по-над

клубом. Подаль «картузи». А на другім боці, на сонечку випр'являються—бороди, вуса... На-сіння хрускають.

Небо—чисте, чисте

Тільки он-он, над обрієм—лісом хмарка плаває, біла як лебідка.

Наче хтось розсипав горіхи волоски і во-ни порозкошувалися як попало—так хатки довгою, вузькою стьожкою стоять.

Крутом море зелене—яр Холодний.

Над ним високо-високо, мов кістак, маяк дивиться. За ним будували.

Прямо, нижче, в селі—сад густий, ста-рий А в йому старий, білий судинок здо-ровий.

Панський...

А ще нижче—став.

Сонце в йому єміється, авильками пере-ливаючись.

Небо в нього дивиться...

А по другий бік—болото.

Там черпалка вірзула.

— Щоб цьому ставу та на той бік? За-мисль болота?... Пішов би завод!

— Може й пішов би! згоджується Омель-ко Андрієвич.—А ти Гришко як думаш?

Високий, стрункий хлопець в чорному мов-чав.

Його блакитно-сірі очі, з-під руських куче-рів, дивилися на болото.

— Федір Трохимович! Чи скоро сход бу-де? запитав він.

— Ще не всі—відповів той.

Омелько Андрієвич, Омелько—не худий, ловий чоловік, з жовтим обличчям.

Він видно або хорий, або дуже втомлений.

Він казав:

— Чи властєсь наше діло хлопці?

— Властєсь! заперилиючи відповів Федір Трохимович

Товста шия салова заховалася в дупкому олому комір—плаже. Через усю жилетку ви-сипє золотий ланцюжок. У м'ястї пальці на обох руках ніби пов'їдалися золоті перетні.

Коли Люся, з під блакитного капелюшка всімхаючись, зиркала на Салова, то він пока-зував повний рот золотих зубів.

Салов не йшов, а качкою плавав поміж публікою—розгортав короткими товстими ру-ками натовп і виривав на порожній тротуар.

Люся живо пробиралася поперед Салова весело розмовляючи, і серги, що довгими золотими сливками висіли біля вух, ходили ходою.

Люся свою руку голу вище ліктя встро-мила під руку Салова, ніжно пригорнулася до нього й тендітно:

— Папаша, я так не можу... без капелю-ха, гарного капелюха, я не можу. Коли ти вже купиш мені багатішого капелюха?..

Очі в Люсі розгублено блимали, щоби па-зали, а вона запевняла батька, що капелюх дуже потрібний.

Батько:

— Ша Люсінка, ша!—на гроші, йди ку-пуй собі капелюха, який на тебе дивиться... ша.

Вудієно пролетів автомобіль і перервав розмову. Тротуар ще більше налився натов-пом і Салов з Люсею загубилися в натовпі.

П.

На дверях клубу «Молодий більшовик», на ламаточку паперу синім олівцем.

Сьогодні в 6-й годині вечора в клубі «М. Б.» збори драмстудії. Явка обов'яз-кова.

Люся зиркнула на блискучу шпюку, попра-вила завітнушки капелюха, а тоді до оголо-шення...

З клубу вийшла дівчина з КІМ'ом на гру-дах.

Люся до дівчини:

— Скажіть... чи сьогодні буде Коля Завод-ський?

Дівчина з КІМ'ом пильно очима вставилася у Люсю, вмахнула з лоба волосся, прикрила їх гребінцем і невпевно:

— Пошпен бути...

— А задисатися в студію можна?

Дівчина з КІМ'ом знов оглянула Люсю, що та почала себе ніяково почувати й зхилила на груді голову. Дівчина з КІМ'ом піби не чула запитання Люсі й пішла од клубу.

Небо сонно сіло вечором. Синіла вулиця. Тоненька, нікому не потрібна акація, що стояла біля клубу, кинула легеньку тінь.

До клубу сходились комсомольці.

З вікна линула пісня «ми молода гвардія», та згукі роялю.

Люся до комсомольців:

— Слухайте, дозвольте мені зайти в сере-дину клубу?

— Зайдіть,—буркнув комсомолец—ніби не помітив Люсі.

Люся вийшла з рідкіоля дзеркальце, по-вернулася у куток дверей, причепурила бро-ви, губи і ніжно по східцях пішла на перх

У клубі всі звернули на Люсю увагу.

«Белой костью заваяло к нам»—хтось із комсомольців сказав. А Люся навмисне ко-кетувала й здавалося їй, що вона зацікавить «усіх молодих мужичин».

Коли Люся переглянула на стінах усі ма-люнки, плакати, оголошення, портрети воз-дів—тоді грала Бетховена і Шопена.

Написала на блакитному папері «секретку» й передала Миколі Заводському.

Микола насупив чорні брови на очі, стулив по звичаю міцно молоді губи читав:

Коля, вибачте, що турбую. Підійдіть до мене—маю з Вами говорити. Хочу записатися до Вас у студію.

Л. Салова.

У Миколі ще більше насупилися брови, ли-це зробилось криво серйозне. Згорнув папі-рець у кишеню й зиркнув до роялю. Люся помітила й заграля «Не покушай». Микола заклад обидві руки в кишені й голосно гук-нув:

— Товариші, збирайтесь—будемо розпо-чинати збори, нечленів студії прошу вийти!..

Люся вийшла з рідкіоля дзеркальце, по-дивилася чи вона не червона, зачинила рояль і вийшла з клубу.

III.

Відповідальні робітники ще не поспішилися. Регістраторша Соня сперлася обома ліктями на журнали вхідних і вихідних паперів та дивилася у вікно. Сонце гралося хмарками й лягало Соні на білі волоси, на кружева ши-рокого декольте... а вона замислилася.

Люся сиділа за машинною й вистукувала Заводському листа.

Соня:

— Сьогодні чудовий рапок. Весна. Наче ось-ось акація запашне...

Люся:

— Я Соню закохала... Одна думка зараз у мене про наряд...

Люся заіпила конверта й вибігла.

Коли увійшов мужичина з жовтим портфе-лем—в установі застукала машинка, скре-піли пера, шаруділи папери. А коли в уста-нові було повно цигаркового диму й співро-бітники поглядали на годинники—Люся тримтятими, ніжними пальчиками розривала конверта, розгублено озирнулася навколо й читала:

«Ваш лист пагадує мені далеке мн-гуле».

Задумали вони цукроварню пустити. Оббігали скрізь—райком, комбінат...

Треба в Київ їхати.

Поїхали...

А вїдти в Москву.

Поїхали...

Прїїхали.

— Щоб завод пропустить—треба воду.

Треба став чистити. Як сезине годяться са-мі, даром вичистить—завод піле!

І ось Федір Трохимович сьогодні доповідатиме про це громаді.

Знає він, що куркульня проти буде. Обі-цяли з райпарком поміч прислати.

Та нема й досі чогось...

— Чи властєсь наше діло? промовив віру-ге Омелько.

А дядьки збираються. Вже багато.

— Що то вони засівають? промовив Гришко на них дивлячись.

— А ось побачимо! озвався чийсь чу-жий, дужий голос за спинами.

То був преставник з райпаркому.

Він поздоровився й сів разом.

Сонце дуже печало.

Проміння гралося на давінці, святило на платки, на вуса, бороди...

Одбивалося од вікон довгими зайчиками на шляху...

Дивилося як громада заворушилася:

— Пора!.. Пора!..

— Той пора! Будемо потяпати!

Позлазилися, постягувалися дядьки.

Здоровенна, сіра-пляма з сто голов див-лася на Хромова.

Хромов сиди послав райпарком, провади-ти сход. Райпарком знав про Грушківську куркульню.

Та знав кого й послати—Хромова.

А Хромов—весь в силі.

Він середнього росту. Але багатирські гру-ди, широкі плечі, вся струнка фігура—це бу-ла сила.

Коли він балакав—дужий як грім голос заставляв слухатись.

Заворушилася громада.

Десятки рук слова прохали

Одним по одному виступали дядьки.

Біднота доказувала—треба завод, треба став чистити.

Багатіші доказували—треба завод, не треба став чистити.

Гарячі слова зліються з вуст комсомольців.

Слухають їх дядьки. Її що біди махають головами:

— Так!.. Так!..

А багатіші:

— Ну! Молоко на губах, а воно й собі...

— Не давати їм голосу. Вони несовіщен-ні!

Платочки—одні далі, другі ближче.

Вони теж мають думки та вони... пла-точки...

Вони забули про насіння й мовчки слу-хали.

Зграв ворон шукали ночівлі...

А дядьки все сперечаються, доказують.

А в ренті!

— Товариство! годі лаятись. Голосуємо

Ох, і загуга-ж громада.

— Що голосувать?

— Не голосувать!

— Голо-осу-уйте-е!

Десь наче зірвалося все разом.

Рече громада. Як море в бурю—так грома-да реве. Сотні голов наче хвилі перебива-ються, одна одну перекидають хоче.

Наче якийсь тисячоголовий звір що спав—раптом прокинувся.

Хромов на стола виліз.

— Хто за те, щоб завод пускати та став чистити—одбивається од кам'яних мур його голос

Нові видання.

Варвара Чередищенко «Зшиток Софії Солян-
ник за 1905 рік» ДВУ 189 стор. 4. 60 коп.

Наслідки жовтневої революції в нас справляють
дуже велике враження. Річ добре, особливо
шкільним робітникам, відома.

Отже коли згадувати про прогалини чимось
заповнити слід особливо вітати.

До них відносимо і зазначену книжку Череди-
щенко «Зшиток Софії Солянник за 1905 рік». Книжка
становить собою збірку 14-ти літньої
дітяни школярки, дочки свідомого, перейня-
того революційним настроєм і акцією Катерино-
славського робітника.

«Генеральна репетиція» революції, бурьовий
1905 рік, що докочується до Катеринославщини
то далеко відомою події 9-го січня (опові-
дання лєнінградського робітника), то робітни-
чим страйком, переломлений у прямій сприй-
має лєнінський підліток, революційно-опові-
дає класовим оточенням—от глибоко революцій-
но соціально тато «Зшитка Софії Солянник».

Силішися нерозривно з відбитком револю-
ційної хвилі серед підлітків (школярські тур-
ки, страйк) розгортаються на сторінках шкіль-
ника, події 1905 року набувають через це для
нашої дитячої маси специфічного інтересу.

В усіх руках педагога книжка може знайти
широке застосування: тут він надібає і знаку
прекрасних ілюстрацій класових суперечностей
капіталістичного ладу (розділи: «В графському
палаці», «Спиритизм», «В гостях», і картини
глухого паростання і оформлення революцій-
ного протесту («Дідусь-селянин», «Похорон ре-
волюціонерів»), і сильне своєю популярністю
оповідання лєнінградського робітника про 9-е
січня, і по дитячому простий малюнок «Дніпро
рушав», що і його теж може, в трохи несподі-
ваній але влучній формі проілюструвати рево-
люційний лєнінський підліток, в цілому він
сповнений художньої соціальної правди
картинку капіталістичної Росії 1905 року.

Тепер трохи про мову, особливо в частині
форм.

Цікавий матеріал у цьому розумінні, правда,
обмежений, але переконувачий своєю одномані-
тністю, що ним я можу оперувати, дають висно-
вості самих маленьких читачів, особливо ді-
вчат. «Хіба так пишуть шкільники?» пише ді-
вчинка 14 років, «вона (Софія) приводить цілі
розмови. Я б так ніколи не писала шкільника».
Друга: «Вона пише, на мою думку, не шкіль-
ника, а спогляди, не для себе, а для читачів.
Хіба можна так докладно писати про кожну
подію, записати всі розмови? Приблизно ця
сама думка повторюється і далі тільки в різ-
них редакційних варіантах». І дійсно, в формі
зв'язної авторкою, пошукається ця невикри-
вистість, що її так гостро схочують діти. Не-
приємно вражає як випадок часте вживання
діалектів, саясов де-яких днів збудовано в надто
економічному тоні, події розгортаються в незвичай-
ною послідовності, наразі, часто бракує про-
сто ствердженості, і все це справляє враження до
певної міри штучності, нещирості (напр. у
розділі «Моя хвороба», де дівчина про свою
хворобу аналізує нам прикінці запису).

Для нашої дитячої читачки, звичайного до
революційної динаміки, до шаленого нестрим-
ного бігу подій, це хіба неприпустима, і, коли
вона згадується, то тільки там, що, надто
жестко приваблює її до нього «Зшиток Софії Со-
лянник», як сторінка з минулих настроїв рево-
люційного пролетарського дитинства, його пер-
ших спроб революційної акції і об'єднання.

З боку мови в цілому простої, популярної і
цілком літературної неприхильності вражають по-
одинокі лясуси, що без них все ж таки не
вдається обійтися («спалучили дівчата», «співа-
чих черепиць» стор. 79, 80), подібуються і ор-
тографічні прогріхи («спонюх», «хімічний»).
Ці тим більше шкода, що взагалі у виданнях,
розроблених на споживача дитину, що в неї
зорова навчання є основний фактор грамотності,
мова її, особливо, ортографічні лясуси є річ
абсолютно неприпустима.

Л. ЄГОРОВА.

Шимановський В. Пасичництво. (З додатком
уваг для читачів та статуту пасичницького
т-ва). Вид. «Книгоспілка». 1925 р. Стр. 188, 6,
ціна 1 карб., тираж 5.000.

Існоток українською мовою з пасичництва до
останнього часу досить мало, а що до тової
(не брошурного) книжки, то такої в цілому
бракує. А досвід показує, що пасичник ціка-
виться переважно грубою книжкою, ніж бро-
шурою.

Тому вихід «Пасичництва» Шимановського як
факт треба вітати.

Розглядаючи «Пасичництво» перше враження,
які воно робить, це недоробленість книжки,
квалітетність у вигляді про все сказати її в той
саме час дуже мало сказати.

Замало внесено в цю книжку, що вже виходить
з виданням (4 вид. російською мовою—«Пасика
при народній школі» нових здобутків пасични-
цької науки).

Візьмемо для прикладу про гилець, нещодавно
останніх дослідів американської практики лі-
кування гилець—методи Гутельмана і Бар-
бера (опубліковані 1923 р. і 1924 р.), який від-
кривав величезні перспективи в справі бороть-
би з гилецем; так само загалом категорично
говориться про гилець, що зостається в
комірах і роблять сотні неприємностей для дов-
гого вживання—дослідів Рута це не зовсім ствер-
джує.

По друге малюнки уміщені в книжці (а їх умі-
щено досить) самі по собі і у тексті ніде немає
вказівок на них, а розділ «Анатомічна будова
гилця» (см. 28) цілком збудований на малюн-
ках, має текст лише 21 рядок, що значально
абсолютно не для ніякої ясності про устрій
гилця. Так само говориться про гилець для
близької (60—80) не можна уявити, які ж гилець-
ці найкращі і в чім вони різняться, бо одного
малюнка занадто мало.

Говорять про штучну вошину полого малю-
нок вальдів Рута (хоч про це в тексті ні ці-
слово) цілком ігноруються вальдів Ломакіна, що
як раз найпридатніший для гилця і для пасич-
ника (виробляється на Україні).

Можна бути прихильним до добре грамотного
читача, що читаючи цю книжку може відшукати
додаткові пояснення десь в іншому місці.
Сам автор (ст. 41) говорить: «Читачеві, щоб
краще розуміти текст книги, раджу тепер таки

поділяти аркуш паперу на прямокутники.....
Нехай читач, читаючи, записує до відповідної
такої сторінки виконавши правду; це чимало по-
легчить йому розуміння тексту».

Все ж таки, не дивлячись на ці зауваження,
можна радити нашим починающим пасичникам
цю книжку. Ліше побачимо, щоб у даль-
нішому виданні було звернуто увагу на уважку
малюнків з текстом; поширені були де які роз-
діли про біологію гилця, про суть гилця, пере-
гін гилця, зимівля гилця, штучну вошину і
організацію пасичницького господарства.

Також треба звернути увагу й на мову. За-
надто довгі періоди, що утруднюють читання. А
також де які слова, як наприклад «облетом»
(28 ст.) «спідозра» (35 ст.) «дуже важить»
(рос. маєєть більше значення)—(ст. 45), «заме-
тити» (заявляти), «здох опшаник»—(замість
темник) (7 і 159 ст.) і т. н.

Сеген АРТЮХ.

Д. З. Лебідь. Терговля та кооперація. Вид.
Книгоспілка, ст. 64, ц. 15 коп.

Брошура Наркома РСІ тов. Лебідя є пере-
клад його доповіді на останньому пленумі ЦК
КП(б)У та ухвалені по ньому постанови. Ха-
рактер брошури директивний і річ тут не в
критиці їх. Але треба звернути увагу на масового
читача і на той критичний огляд роботи ко-
операції, який подано в докладі. Ми давно
уже перейшли стадію «кооперативного апо-
стоства». Нас зараз мало обходять абстракт-
ні питання кооперативної теорії. Ми пережи-
ваємо таку добу (і видимо добу) кооператив-
ного будівництва, коли завданням часу є
практичне переведення у життя набутих в ре-
волюцію і сповістих кооперативних завдань; ми
переживаємо добу реалізації наших кооператив-
них гасел; ми переживаємо добу, коли не
словом, а ділом треба показати працюючій масі
матеріальні вигоди кооперативного співробіт-
ництва.

В цій відношенні зміст доповіді тов. Лебідя
є характерний. Він трактує про практич-
ні, зводні питання нашої кооперативної дій-
сності. Критичним аналізом минулого досвіду,
ілюстрованого докладом і багатим цифро-
вим матеріалом, він робить висновки і дає
директиви на майбутнє. Саме в цій критичній
минулого величезна вартість цієї брошури для
широких мас. Вона дає змогу вчитись «на по-
мильках». Доклад-брошура починається харак-
терним розлізом-набором: сувага до дрібниць
практичної роботи і далі «Хто кого». Бро-
шуру так скомпоновано, що назва розділу не
тільки визначає його зміст, а ще й являє в
себе певне гасло.

Це дуже вдалий метод компоновки бро-
шури. Він дає змогу (як це сталося з брошу-
рою тов. Лебідя) навіть такому сухий матеріал,
як доклад роботи популярним і легко засво-
жуваним самим читачем.

Що до змісту, треба звернути разом з авто-
ром, найбільшу увагу на: «стимулювання са-
модіяльності» в кооперації. «Я особисто вва-
жаю цю справу за найважливішу» каже автор.
«Цей розвиток самодіяльності індивідуальної коопе-
ративної роботи» каже автор, «це значить
кооперативну роботу і що, йдучи ним, наша
середня кооперативна—районська повинні збу-
дувати свою роботу так, щоб діалою вони
сприяли добору кращих кооперативних оди-
нців та зміцненню кооперативної єдності».

Що до стилі й мови, то заважаючи на ха-
рактер матеріалу (доклад) їх треба визнати
вдалими. Книжечка дуже добре зрозуміла,
видавши один доклад. На нашу думку ми вза-
галі втрачаємо багато, що відбиті членів
с'їзду видаємо товстими книжками, мало при-
ступними широкому читачеві. А поруч з тим
дуже добре б видавати окремими брошурами
найбільш цікаві доклади і по інших галузях
нашого життя. Книжечка зробила гарний
почин. Нехай він буде не останній.

П. В.

А. Борщевський. СОВЕТСКИЙ СУД и как
ведется в нем дела. Юридическое Издатель-
ство Наркомата Украины. 1925 г. Стр. 118.

Книжечка має 6 розділів. У першому роз-
ділі автор доводить, що в усіх капіталістичних
державках, як і в Республіках Радянських, суд
є орган диктатури пануючої в тих державах
класи: в державах капіталістичних—органом
поміщицької, банкірської і фабрикантської, в Радян-
ських же державах—органом диктатури бід-
нішого селянства та робітництва. Автор не
стверджує так складом суда, як і сутю зако-
нодавства.

У розділі другому зазначається, що про-
летаріат, взявши в свої руки державну вла-
ду, знизив всі ті судові установи, що зали-
шилися від поміщицько-капіталістичної Росії.
І утворив свою пролетарську, класову—робі-
ничо-селянську систему судових установ, єди-
ний народний суд. Тут же в декількох сло-
вах роз'яснюється й та роль Надзвичайних
Комісій, яку вони виконували в першу добу
пролетарської диктатури.

У розділі третьому подано про те, із кого
і як саме обираються народні судді, народні
засідателі та члени губерніальних судів; про
закони і обов'язки та відповідальність суддів.

У четвертому розділі зазначається, які
прямі судові установи, що є спеціальні
суду, та через що і для розв'язання яких саме
справ ці суди введени.

У п'ятому розділі зазначається, з одного
боку, про організаційну систему суда Радян-
ської держави, починаючи від народного суда
і кінчаючи Найвищим Судом; з другого ж
боку, вказується, які саме справи належать
до розгляду наряду, губ. суда та Найвищого
суду.

Одне слово, з цього товщина робітничої і селя-
нської довідки, чим відзначається суд Радян-
ської держави від суда буржуазних держав; які
саме справи належать до розв'язання тих су-
дових установ, що зараз функціонують з Ра-
дянських Республік.

Хібами книжечки є те, що автор, говорячи
про Абригратів суди, не пояснює, чим саме
випликала їх необхідність, через що селяни-
нові і робітничі не буде зрозумілим саме їх
існування, говорячи про Абригратів суд
Радя праці і оборони, не зазначає, які саме

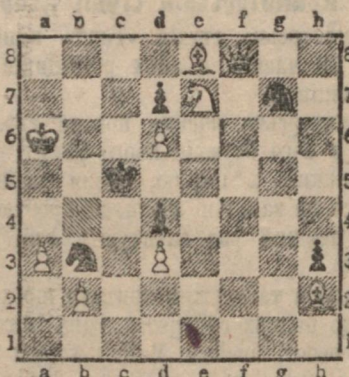
Шахи й шашки.

За редакцією І. Л. Янушпольського.

ч. 18, 14 травня 1925 р.

Умовні значки фігур: Кр—король, Ф—фєрз, Т—тура, С—слон, офіцер, К—кін, п—пішак

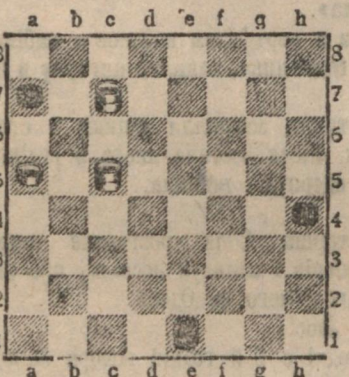
Завдання ч. 18. Н. Бергера.

Білі—Крa6 Фf8 Ch2 Ke7 п. a3, b2, d3, d6 . . (8)
Чорні—Кр c5 Ce8 Kb3, g7, п. d4, d7, h3 . . (7)

Мат за два ходи.

Етюд ч. 17. До побачення.

Білі—Дc5, c7, ш. a5 (3)
Чорні—Дe1 ш. a7, h4 (3)

Білі виграють.

Партія ч. 17. Французька.

Віграно в Лондоні.

Білі—Р. Реті.

1. d2—d4 d7—d5
2. c2—c4 e7—e6
3. K b1—c3 K g8—f6
4. C c1—g5 K b8—d7
5. e2—e3 C f8—e7
6. K g1—f3 0—0
7. Ф d1—c2 c7—c3
8. T a1—d1 c5 : d4
9. e3 : d4 d5 : c4
10. C f1 : c4 h7—h6
11. C g5—h4 K d7—b5
12. C e4—b3 C e8—d7
13. 0—0 T a8—c8
14. Ф c2—e2 a7—a6
15. T f1—e1 C e7—b4
16. K f3—e5 C b4 : c3

Чорні—Е. Зноско-Боровський.

17. b2 : c3 g7—g5
18. C h1—g3 T c8 : c3
19. h2—h4 K f6—d5
20. Ф e2—h5 K g8—g7
21. C b3 : c5 e6 : d5
22. K e5 : f7 T f8 : f7
23. C g3—e5 T f7—f6
24. h4 : g5 h5 : g5
25. Ф h5 : g5+ K g7—f7
26. Ф g5—h5+ K f7—g8
27. T d1—b1 T c3—c6
28. T b1 : b1 C d7—e8
29. T b3—g3+ C e8—g6
30. T g3 : g6+ T f6 : g6
31. Ф h5—h3+ Чорні здалися

1. Перш за все, слід було грати з початку Ф d8—a5 і h7—h6, а з після вже c5 : d4.
2. В наслідок повільного обміну пішаків—чорні попали в важке становище і у них відчу-
вається нестаток у ходах.
3. Гарна жертва пішака.
4. Кін'я в5 приковано за сбороною Cd7, на 21 . . . Kb6 : d5; 22. Ke5 : d7 Фd8 : d7. 23. h4 : g5
5. Початок гарної комбінації: чорні повинні брати коня.
6. Мета комбінації: загрожувати Фg5+, подвійний обмін на f6 і T b1 b6.
7. Реті за цю партію одержав перший п'яз за красу.

Партія ч. 18.

Віграно в чемпіонат-турнірі Харкова 1925 р.

Білі—Д. Б. Ломазов.

1. e3—d4 d5—c5
2. b2—c3 e7—d6
3. g3—h4 b6—a5
4. d4 : b6 a7 : c5
5. f2—g3 f8—e7
6. c3—b4 a5 : c3
7. d2 : b4 f6—g5
8. h4 : f6 e7 : g5
9. g3—f4 g5—h4
10. c1—d2 g7—f6
11. f4—g5 h6 : f4
12. e3 : e7 d8 : f6
13. a1—b2 f6—c5

1. Звичайно грають 3 . . . d6—e5.
2. Цим ходом білі зв'язують повний фланг чорних.
3. Чорні, в свою чергу, зв'язують правий фланг білих.
4. Ход, що програв партію. Слід було грати 18 . . . e5—d4 і після 19. e3 : e5. d6 : d5.
20. b4 : d6, c7 : e5. 21. e1 : c3, b5—c7 і гра рівна.

5. Правильна жертва, що дає білим виграти.
ХРОНІКА. Центрально показовий шаховий кружок міститься по Кацарской аул. № 9 Готель
Паласт, Італія ХІРП.
23 квітня І. Л. Янушпольський грав у клубі Работників олімпіади 28 партій; наслідок
+21—5—2.

В міжнародному турнірі в Баден-Бадені після 12 тура Альохін має 10, Рубінштейн 8 і т. д.

спори між державними та держпріпрям-
ствами належать до розв'язання цього остан-
нього. Говорять про Особливу Колегію Найви-
щого Контролю по земельним спорам, не по-
яснює, чи це окрема центральна установа,
чи вона є при якомусь комісаріаті. До хиб
популярної книжки слід віднести і такі ви-
рази автора «Структура і подальша розви-
ток судових установ». До хиб са-
мого владивництва належить віднести те, що
свою «бібліотечку», яка призначена для укра-
їнських селян, воно видає лише на російській
мові.

М. Матвієвський.

А. Ф. Арський. Современная Польша. Госизд.
Москва. 80 стр.

Рік видання не зазначено. Одаче, судячи
чи тому, що на стор. 77 зазначено, що:

Бюджет 1923—1924 года был сведен с
колоссальнейшим дефицитом. Для попол-
нения его национал-демократическое пра-
вительство прибегло к экстремным мерам
к закрытию 6000 начальных школ.

вже по тому видно, що передана ця
книжка в де-яких змінах видана 1923 ро-
ку, коли не впочатку ц. р.,—то вже на при-
кінці 1924 р.

Дати оцінку цій книжці, що чомусь відне-
сена до виділу «Современная География»,
коли там повно суперечностей, завдання не
є легким. Дамо краще тутешні слово самому
авторові. На стор. 14 читаємо:

Не менше серйозним фактором, с кото-
рым приходится считаться всем прави-
тельствам, которые имели дело с поль-
ским населением, является его фанатиче-
ская преданность религии отцов и поль-
скому языку. Все попытки немецкого и
русского правительства не приводили ни
к чему, так как разбивались о пассивное
сопротивление крестьян, которые в этом
отношении не хотели идти ни на какое
соглашение и ни на какие компромиссы.
На этой почве имели место преследования
религиозного и национального характера.
В 70—80 годах русское правительство по-
вело систематическое и упорное наступ-
ление на так называемых униатов, же-
лая воссоединить их с православными.

Великому вілому, що уявлять польське нація
не знала. Ці уявляти були—або білоруси, або
українці. Одаче автор цієї книжечки про ре-
лігійні утєнки «русского правительства» над
білоруським та українським селянством ан-

телень. Та будьмо будьмо терпеливі. На стор.
16 читаємо й таке:

Вотрым не менее важным фактором яв-
ляется привязанность к земле, при чем
и на этом факторе спекулировали поль-
ские империалисты, говоря польским кре-
стьяном о том, что победа Красной ар-
мии приведет к тому, что они будут ли-
шены своей земли.

Те же условия, которые оказывали вли-
яние на жизнь польского крестьянина ока-
зали также влияние на взгляды белорусов,
литовцев и украинцев. Национально на-
иболее развитыми являются украинцы,
которые сосредоточены в двух местах:
часть из них живет в восточной Гали-
ции, где они составляют подавляющую
массу населения, успешную еще до вой-
ны сложившуюся в определенную националь-
ность, выработав известное заглавие,
развить свою культуру, построят школы,
создадут литературу и проч. Вторая часть
—это население тех частей Волынской и
Подольской губ., которые были присоеди-
нены после Римского мира. (Підкресле-
на наше М. Л.). Население этих местнос-
тей менее культурно, чем население са-
мой Польши, в меньшей степени осознало
свою национальную и культурную обосо-
бенность, но польские власти делают
сейчас все от них зависящее как раз
для того, чтобы развить и расширить со-
знательность в этом отношении.

Кіу я каро-о-ош! «польские власти! Щоби
поширити національну та культурну «обо-
собленность» чи і не на те вони загнали в
підпілля Приватний Український універ-
ситет у Львові? Гадаємо, що про це мусив би
знати й автор цієї книжки.

Поминувши вже те, що на всіх 80 сторін-
ках того твору нема й натяку, що на Хоми-
лиці та Підляшшю живуть в Україні, цей
літературний доробок у цьому тїхня якоюсь
ні для кого незрозумілою тенденцією.

А твердження, що частина Поділля нашої
по Рижському мирові відійшла до польської
Польщі,—випадка воно на звичайнісіньку по-
літичну безграмотність.

М. ЛУЦКЕВИЧ.

Від редакції. Черговий № додатку до газети
«Вісті»—«Культура і Побут» не міг вийти у
четвер, 7 травня, через випадкову перевище-
ність газети звітним матеріалом ІХ З'їзду Раді
друкарні бюджетом в'їзду.